

Nr. 1

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu Häälekandja

Hilda Reiman

Marta Kurfeldt

Esimesed vannutatud naisadvokaadid

SISUKORD: 1. Head uut aastat! 2. Naised, näidake oma kindlat tahet! 3. Meie esimesed vannutatud naisadvokaadid. 4. Otsuste täitmisest alimelite nõudmisel. 5. Kirjanduslik veste. 6. Mõtteosalistele. 7. Naine kutsetöös. 8. Muljeid tsiviilseadustiku ümbertöötamise komisjoni koosolekuilt. 9. Neljas rahvusvaheline kodukasvatuse kongress. 10. Kroonika: 1) Liidu sekretäri ringreisust. 2) Allkirjade kogumine protestpalvele Vabariigi Valitsusele perekonnaseaduse eelkava ümbertöötamiseks algas hoogsalt. 3) Viimaste valimiste tulemused naistele Soomes. 4) Parlamendi valimiste tulemused Norras. 5) Saksamaa Naisliidu seisukohad praegu valitseva raske majanduslise olukorra puhul. 6) Rahvusvaheline tööbüroo ja naistöliste seisukord.

„Naiste Hääl“

Eesti Naisliidu häälekandja. Ilmub 1 kord kuus.

Toimetaja: MARIE REISIK   Väljaandja: EESTI NAISLIIT
Toimetaja kodune aadress: Roosikrantsi 4-1. Tel. 13-91.
Toimetus ja talitus asub: TALLINN, RATASKAEVU T. 22. TELEF. 433-26.
Avatud kella 12-2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja leised lehtellimiste vastuvõtjad.

TELLIMISE HIND

1 aasta peale . . . Kr. 2.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine . . . „ 3.—

KUULUTUSE HIND:

1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 20.—
1/4 lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naise ga“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75.

Üksiknumbri hind 20 senti.

**E. Naisliidu 10-aastase tegevuse juubeli puhul
ilmus ülevaade:**

„Kümme aastat Eesti Naisliitu“

Ilusasti välja antud rikkalikult piltidega kaunistatud album sisaldab kujuka kokkuvõtte mitte ainult Naisliidu, vaid kõigi meie naiste tööst ja püüetest.

Album maksab ainult 75 senti.

Ta peaks kuuluma iga naise lugemislauale.

Tellida võib albumi E. Naisliidust, Tallinn, Rataskaevu t. 22, saates raamatu hinna postmarkes ehk rahas.

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND:
1 aasta peale . . . Kr. 2.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine „ 3.—

Toimetus ja talitus asub:
TALLINN, RATASKAEVU TÄN. 22
Avatud kella 12—2   Telefon 433-26
Üksiknumbri hind 20 senti

KUULUTUSTE HIND:
1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 20.—
1/4 lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naisega“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75

Jaanuar 1931

Nr. 1

V aastakäik

Head uut aastat!

Seisame jälle kord uue aasta lävel. Ilusa, vana kombe järele soovitakse aasta vahetusel üksteisele õnne, oodatakse uuel aastal pooleli jäänud kavatsuste teostumist.

Meie, naised, algatasime aasta lõpul ärapeetud kongressil ja nõupidamistel palju uusi küsimusi, süvendasime omi töökspidamisi, kaalusime omi kohustusi ühiskonna vastu. Suur üksmeel, ülev vaimustus, õilsamad tunded kandsid neid meie nõupidamisi ja nende tulemusena vastuvõetud otsusi. Nüüd, uue aasta lävel, seisame meie ootuses ja lootuses, vüa neid otsusi läbi tegelikus elus, elustada ja kehastada omi parimaid kavatsusi.

Andku uus aasta meile selleks mahti, jõudu ja aega! Sama ülev üksmeel, mis valitses meie ühistel tööpäevadel, kandku ka neile järgnevat tegelikku tööd! Ühise, jõurikka tööga, mida tiivustab usk oma asjasse ja parim tahtmine, kanname kokku, igaiüks meist omal alal, kivikese ühise ilusama ühiskonna ehitamisel. See usk lisagu meile jõudu ja töötahet ka praegusel raskel ajal, mis paljudele meie hulgast tundub mõnigi kord ülepääsematult koormav ja väsitav.

Soovime kõigile oma kaastöölistele ja lugejatele uueks aastaks õnne, rõõmu, töötahet ja edu nendes püüetes!

Naised, näidake oma kindlat tahet!

Õiglasema perekonnaseaduse nimel.

Neljas, hiljuti möödunud naiskongress avaldas oma otsustava seisukoha tsiviilseadustiku komisjoni poolt väljatöötatud uue perekonnaseaduse eelnõu puhul, mõistes selle hukka.

Eitav hindamine, mis on osaks saanud sellele eelnõule, on arusaadav silmas pidades, mis naistel õieti kaalul seisab. Kui

praegu maksev Balti eraseadus, mille järele korraldatakse abielupoolte vahakordi, naise suhtes on peaaegu keskaegse vaimuline, siis on sellega esialgu lepitud, kuna oleme noor riik ja teame küllalt hästi, et seadused ei sünni üle öö.

Ja põhiseaduses deklareeritud üheõiguse näol, arvasime kindlalt, et välja on

antud kohustav vekslel, mille lunastamine õiglaste tsiviilseaduste järgnemisega pidi olema endastmõistetav. Kui naine poliitilise hääleõigusega omab kohuse ja õiguse otsustavalt kaasa rääkida rahva ja riigi saatuse juhtimisel, mis on siis loomulik, kui et see naine on iseseisev ka oma õiguslikkudes ja rahalistes toimingutes.

Uus perekonnaseadus, mille väljatöötamine on kestnud nüüd juba peaaegu seitse aastat, pidi olema põhiseaduses antud naise iseseisvuse vekslil väljalunastamine. Igatahes oli naistel õigus oodata, et seadused, mis nüüd juba tehakse järgmisteks aastakümneteks, teda käitlevad kui üheväärtuslikku mehega, otsustamise ja vastutuse võimelist isikut. Uus vaim, mis võidule pääses revolutsioonis, kõike vana ja iganenut kõrvale heites, seesama vaim, mis aitas meie rahva vabadusele, hoolimata aastasadade luupainajalikust rõhumisest, pidi tooma igatsetud vabaduse ja isemääramise õiguse ka naisele.

Võib olla, jäid naised liiaks usaldavalt ootama, et järeldused demokraatlikust põhiseadusest iseenesest tulevad ega osanud küllalt selgesti ja kindlalt rõhutada oma üksmeelselt tahet oma elu korraldamist näha üheõigusluse alusel. Mispärast võidi tulla eksiarvamisele, et neil omapoolt mingeid soove ei ole uute seaduste suhtes ja nad senise olukorraga väga hästi lepidavad. Võib olla ka, et omajagu mõju avaldas uue seaduse vaimule see reaktsioon, tagasikiskumine, taganemine endistelt radikaalsetelt positsioonidelt, mida me praegu vastuvaidlematult võime tähelepanna mitte ainult meil, vaid peaaegu kogu maailmas.

Igatahes on nüüd selgunud, et seadused, milledega kavatsetakse pikaks tulevikuks ära määrata naise õigused ja kohustused perekonnas kui ka tema tegutsemisvabadus, kaugelki ei vasta sellele õigluse ja üheõigusluse aatele, mida meie alusena tahaksime näha kõigil uuesti loodavatel seadustel oma vabariigis. Tõsi, kohustuste kandmise määramisega on naised meie uues perekonnaseaduse eelnõus tunnistatud üheväärtulisteks ja üheõiguslikeks meestega, sellest ei ole aga mitte tehtud järeldust, et ühesugustele kohustustele peavad järgnema ka ühesugused õigused.

Vastupidi, mehele on kõne all olevas

eelnõus samasugune ainuotsustamise ja ainumääramise õigus perekonnas, nagu vanas Balti eraseaduses, kus see ometi oli põhjendatud mehe kui kohustuste kandja seisukohaga. Tegelikult tähendab seega uus seaduse-eelnõu naise seisukorra halvenemist.

See ei tähenda midagi muud kui et naised on eksinud oodates ja arvates, et õiglane olukord nendele kätte tuleb ilma nende endapoolse aktiivsuse ja nõudmiseta. Naiste senine usaldav ja äraootav seisukoht võib neile saada saatuslikuks selles mõttes, et nad veel mitmeks, mitmeks aastakümneks peavad jääma eeskostetavate, alaealiste olevuste seisukorda.

Võib olla, vanas patriarkaalses perekonnas oli tõesti naisele ükskõik, missugune oli tema õiguslik seisukord tegelikus elus. Mees oli kohustatud hoolitsema tema ja ta laste eest, täitis oma kohuseid peaaegu eranditult ja naine võis ära elada oma eluaja, ilma et tal oleks tulnud nägu näo vastu pörgata seadustega ja eluraskustega.

Praegu on naise seisukord kogu maailmas põhjalikult muutunud. Abielud, kus naine mehe hoole, kaitse ja eestkostmise all võis ära elada oma elu, on jäänud väga vähesteks. Niihästi abielus, kui ka vallaline naine seisavad elus, võideldes raskustega ja teenides ülespidamist oma tööga endale ja perekonnale. Niisuguses olukorras annab iga ebauhtlus ja õiglusetus seadustes võrreldes mehega, temale end vales tunda. Iga naine, kes elu soodsal kujunemisel vaevaks ei võtta järele mõelda oma õigusliku seisukorra üle, saab vastutajaks neis kannatustes ning vintsutustes, mis peavad läbi tegema tuhandet ta kaasõed õiglusetu seaduste pärast. Tarvitseb ainult jälgida igapäevaseid kohtuprotsesse, et veenduda, kui võrd palju naistel tuleb kannatada seesuguseid vintsutusi, kuidas ta kord ilma jääb oma varandusest, teinekord teenistuse tasust, sagedasti ka oma eluaegse töö viljast.

Kogemused uue perekonnaseaduse eelnõuga peavad naistele veel kord selgesti näitama, et ükski neid ei aita, kui nad ise vaevaks ei võta kätt külge panna ja end ise aidata. Naiskongress, kes otsustas protestiks selle eelnõu vastu ja õiglasema seaduse nõudmiseks korraldada allkirjade ko-

gumise rahva hulgas, toimis äratundes, et veel pole hilja naistel välja astuda kavat-suste vastu, neid uuesti tulevikuks asetada eestkoste alla. Ja et viimane aeg on end maksma panna niivõrt, et neid tõesti arvestataks reaalse jõuna.

Allkirjade kogumine protesti ja uue, õiglasema seaduse nõudmisele on alanud. Nagu näitavad esimesed kogemused, suhtutakse allkirjade korjamiseks rahva hulgas väga soojalt. Naiste pühamiseks kohuseks jääb hoolt kanda selle eest, et esimene soojus ja vaimustus ei kustuks, vaid edasi kehtaks ja vilja kannaks. Naiste pühamiseks kohuseks jääb hoolt kanda selle eest, et see tõsisest hädast tingitud väljaastumine tõesti omadaks selle kaalu, mis tal peab olema naiste nõudmiste läbiviimiseks.

Välja astudes oma pühemate õiguste eest peab naist tiivustama ja julgustama teadmine, et ta võitleb inimsuse ja õigluse pärast. Selle inimsuse ja õigluse pärast, mis tuleb kasuks mitte ainult temale endale, vaid tuhandetele ta kaasõdedele-kan-

natajatele, ta lastele ja avaramas mõttes kogu ühiskonnale, sest ühiskond on õnnelikum sedavõrd, kui võrd õiglasemalt on jaotatud õigused ja kohustused ta üksikute liigete vahel.

Oma õiguste eest väljaastumine allkirjade andmise näol protesti resolutsioonile on suur tuleproov naistele, õieti esimene meie vabariigi kestuse ajal. Selle kordamine näitab, kui võrd arvestatav tegur meie avalikus elus on naine. Emb-kumb, kas suudab ta võimsalt end maksma panna ja näitab sellega, et ta on vääriline kandma täit kodaniku vastutust ja kohustust, on täisväärtuslik liige meie väikeses ühiskonnas. Või jääb ta loiuks, jätab teiste hooliks enda saatuse määramise, mida siis tuleks tõlgitseda juba nii, et esialgu veel varama on rääkida naisest kui kodanikust, vaid tema ärkamist tuleb veel oodata.

Loodame aga igatahes, et kõik tunnused ei peta ja et teostub esimene oletus.

Helmi Jansen.

Meie esimesed vannutatud naisadvokaadid.

Hilda Reimann ja Marta Kurfeld.

(Kaanebildi juurde.)

Ikka uusi tööalasi võib enesele tänapäeva edasipüüdev, töötav naine. Nüüd on naised vallutanud meil ka vannutatud advokaadi seisuse.

16. oktoobril läinud aastal sai kohtupalati poolt vannutatud ja ühtlasi vannutatud advokaadi seisusse vastu võetud esimene naisena *E e s t i s H i l d a R e i m a n*.

Hilda Reiman sündis 3. veebruaril 1900 aastal. Astus õigusteaduskonda 1920. aastal, kohe peale selle teaduskonna avamise Tartu ülikooli juures, olles enim kuulunud ühe semestri põllumajandust, mis teda siiski kõita ei suutnud. Lõpetas ülikooli 1924 aastal ja peale tarviliku kirjatöö esitamise omandas 1925 aastal *c a n d. j u r.* astme. Samal aastal Hilda Reiman astus advokatuuri, kuna ta juba ülikoolis õppimise ajal töötas viis aastat ametnikuna Tartus Rahukogu Prokuröri juures. Oma praeguse tööala vastu on noor vannutatud advokat huvi tundnud juba keskkoolist saadik ja ütleb end selle valikuga olevat väga rahul. Seltskonna töö

vastu tunneb Hilda Reiman suurt huvi ja on juba aastaid elavalt kaasa töötanud Tartu õigusteadlikus Seltsis, Tartu Naiseltsis, samuti Eesti Akadeemilises Naisühingus ja Kodukaitstes.

Teise naisena võeti vastu vannutatud advokaadi seisusse ja vannutati Kohtupalati poolt *M a r t a K u r f e l d t* 30. oktoobril läinud aastal.

Marta Kurfeldt sai keskkooli hariduse Tallinnas Beljajeva eragümnaasiumis. 1924 aastal lõpetas ta Tartu ülikooli õigusteaduskonna, samal aastal esitas nõuetava kirjatöö ja sai I järgu diplomii.

1924 aasta juuli kuus astus Marta Kurfeldt teenistusse Tallinna-Haapsalu Rahukogu II. kantseleisse. Sealt lahkus ta 1. märtsil 1925 aastal siirdudes teenistusse Tallinna linna õigusteadlisesse büroosse õigusteadlise nõuandjana, kus noorele advokadile avanes mitmekesine ja avar töövälj ja kus ta edasi töötab veel praegu.

Laialdase kutselise töö kõrval on Marta Kurfeldtil jatkunud aega ja huvi ka selts-

kondlise töö vastu. Ta töötab Naisliidus juba aastaid, olles selle juhatus ja juriidilise toimkonna liige ja on ühtlasi ka Akadeemilise Naisühingu juhatuse liikmeks. Soovime noortele naiste teerajajatele

advokatuuris palju edu ja jõudu, lootes et nad ka edaspidi endise hooga töötavad kaasa naiste õiguslike küsimuste lahendamisel.

Otsuste täitmisest alimentide nõudmisel.

Lapsevanematele on pandud ühiskondlises tähtsaim ülesanne: kasvatada väikesest abitust maimukesest kehaliselt tugev ja vaimliselt terve inimene, korralik ühiskonna liige. Ühiskond ulatab lapsevanematele selle raske ja vastutusrikka ülesande täitmiseks oma toetava käe harvadel ja üksikudel juhtudel. Nii riigi, omavalitsuse kui ka seltskondlike organisatsioonide toetus laste kasvatamiseks on võrdlemisi väike. Seda ei jatku isegi kõige kisendavama puuduse kõrvaldamiseks.

Pearaskus lasub lapsevanemate õlgadel, esijoonel aga lapse emal. Kui hoolitsemine lapse eest tema esimestel eluaastatel oleks isa hooleks jäetud, siis jääksid küll väga vähesed lastest hinge. Soojust, mida noor taim oma kasvamiseks vajab, leiab ta ainult ema armastavalt südamest. Isa hooleks jääb nii siis esimeses järjekorras majandusliste raskuste kõrvaldamine, ülespidamise muretsemine lapsele ja emale. See on isa kohus, mitte ainult oma lapse ema vastu, vaid kohus ka ühiskonna vastu, kes tema hooleks usaldanud tähtsaima ülesande.

Kui paljud lasteisadest täidavad seda ülesannet? Väljaspool ametlikult tunnustatud abielu sündinud laste isadest jätavad 99% oma lapse ühes selle emaga täiesti saatuse hooleks. Meeleheitele viidud emad hävitavad omi lapsi ja satuvad ränga karistuse alla. Isa aga kõnnib ausa mehena ringi ja hirvitab, kuigi tema peasüüdlasena peaks karistuse kandma selle eest, et hävines inimene.

Kuid ka ametlikest abikaasadest leiab nii mõnigi mees, et tema ülesanded täidetud on, kui ta kõrtsist tühja taskuga koju tulles oma naisele ja lastele seda tähelepanu osutab, et neid julmalt kohtleb. Need on aga siiski veel ühed korralikumatest, kes tee oma naise ja laste juurde leiavad. Väga paljud jätavad naise ühes lastega hoopis maha ja ei küsi, kas need elavad või surevad. Et ema oma lapsed maha jätaks, seda tuleb väga harva ette. Isadest näeme seda aga igapäev. Kui raske on sarnasel korral naise seisukord, kellel enamalt jaolt juhtudest mingit varandust

pole ja kelle ainuke sissetulek on töö, — seda võib iga naine endale ette kujutada. Praegusel majandusliku kriisi ja tööpuuduse ajajärgul on olukord naistel veel eriti raske. Korralikust laste kasvatamisest ei saa niisugustes oludes kõnetki olla. Need hääbuvad tervislikult ja vaimliselt ja kui neist kasvavad lõpuks inimesed, jääb küsitavaks, kas ühiskonnal on sarnasest liikmest kasu või vastupidi — kahju.

Senikaua, kui ühiskond ei suuda anda küllalt toetust emadele laste kasvatamiseks, peaks ta vähemalt hoolitsema selle eest, et laste kasvatamise raskustest tugevam pool ennast ei saaks kõrvale hoida ja nõrgemat hädasse jätta.

Missugused abinõud annavad praegu maksvad seadused laste emadele ja naistele kätte selleks, et mehi ja laste isasid sundida täitma seda, mis nende kohus?

Kohtud mõistavad ülespidamise raha küll välja, kuid selle sissenõudmist ei lähe pea kunagi korda teostada. Maksvad seadused ei kindlusta küllaldaselt nõudjale täitelehe järgi raha kättesaamist. Tsiviilkohtupidamise seaduse järgi on võimalik võla kättesaamiseks sissenõudmist pöörata kas võlglaste kinnisvarale, või tema valduses olevale vallasvarale, — mõlemaid on võimalik aresti alla panna ja oksjoni teel ära müüa. Peale selle võib sissenõudmist pöörata võlglaste päralt olevatele kapitalidele ja tema vallasvarale, mis on kolmandate isikute käes või valitsuse ehk krediit-asutistes, niisama ka kohtus, peale selle veel palkadele ja pensionidele ning kõigile teistele tasudele, mis võlglastel saada. Kuid missugune otsuse täitmise viis ka ei oleks, võlgnikud katsuvad maksimisest ikka mööda hiilida. Neist möödahiilimistest võiks terve rea näiteid tuua, — katsun siinjuures mõned esitada. Kui sissenõudmine pööratakse võlglaste varale, siis koormatakse see kostja poolt varem heade sõprade ja sugulaste abil nii suurte võlgadega või obligatsioonidega, et oksjonilt sissetulevast summast nõudja midagi ei saa, isegi siis, kui tema poolt täiteleht

kohtulikuks hüpoteegiks tehtud. Rääkimata juhtudest, kus kinnisvara ära müüakse või ümber kirjutatakse kolmanda isiku nimele. Niisama hoidub võlglane päritud kinnisvara või selle mõttelist osa oma nimele ümber kinnistamast, et ainult mitte naine ega laps täitelehe järgi sealt midagi ei saaks ja otsib momenti, et päritud osa kohe võõrale ümber kinnistada. Vallasvaraga toimetatakse niisama, ta müüakse ära kas või ainult fiktiivselt või rahajagamisel on palju häid sõpru ja sugulasi, kellel kõigil vekslite järgi või täitelehega raha saada. Kui aga palka soovitakse aresti alla panna, siis on võlglane seda sagedasti, kui mitte aastaks, siis kuudeks ette saanud. Näiteks teenib ühes Tallinna restoraanis kokk, kes sagedasti teenistusk kohta vahetab, suveti kuurortides teenib ja millal ning kuhu kohtupristav ka tema palka kinni panema ei läheks, ikka on ta selle ette võtnud ja nõudja peab enda varandusest tasuma kohtupristavi täitekulud. Või on jällegi juhte, kus kostja ei saagi palka, vaid ainult protsent, mida siis nii hästi veel oma poolt kasseeritavast rahast ise kinni peab. Sagedasti varjatakse palgamaksja poolt palga tõelist suurust. Mõni mees saab töö eest ainult söögi ja riided ja palka ei saa, või on pere-mehele võlgu, mida ta siis tasa teeb, või peremees peab palgast oma võlga kinni. Siis veel, kostja lahku kindlast teenistusest, kui peremees ei ole nõus temaga kokku mängima

ja läheb juhuslikule päevatööle. Ka palgast kinnipidamise korral hoolitsevad võlglaste sugulased ja head sõbrad selle eest, et ka nende vekslid rahajagamise korral arvesse võetaks. Hiljuti oli mul juht, kus nõudja kasuks väljamõistetud alimendist 20 krooni asemel juus umbes 17 krooni kätte saadi. Nüüd ilmus aga kostja palgale uus arest ja see nimelt sundotsus 500-kroonilise vekslite järgi, mis tema vennale välja antud. See summa moodustab endast rohkem kui nõudja kaheaastase ülespidamise raha. Palk makseti deposiiti, kuid tagantjärele lahkus nüüd kostja ka kohalt. Samas asjas andis kostja ka oma asundustalu enne alimentide otsuse seaduse jõusse astumist oma vennale üle. Sagedasti juhtub ka, et mees oma äritunnistuse ühes äri sisseseadega võõra nimele kirjutab. Ise ärisse jäädes on tegelik omanik — nüüd ainult „vaene mees”, kes saab söögi ja riided ja kellelt midagi võtta ei ole.

Üldse on nõudjal kostjat raske leida, kui ta tema silmapiirilt lahkunud, sest politsei ju teda ei otsi, niisama raske on ka tema sissetulekut teada saada, milleks viimasel ajal on hakatud tarvitama era-detektiivbüroosid. Maksuvahendite ettenäitamiseks ettekutsumine ei anna sageli tagajärgi, kuna kostja salgab sissetulekut. Mis puutub aga pankades olevatesse hoiusummadesse, siis üksikutes pankades neid aresti alla panna ei saa, sest seda keelab panga põhikirj. Olen võinud

Kirjanduslik veste.

Kirjanduslikke uudiseid.

Peatugem esmajoones naiskirjanduse loodud uute teoste juures. Ilumise järjekorras esimesena tuleks neist kõne alla meie vanima naisluuletaja *Anna Haava* luuletistekogu: *Siiski on elu ilus*. See põhitöönilt elujaatav teos on oma iselaadilt täitsa naiselik selle sõna heas mõttes, kuna see püüab lepitada ja vastolusid pehmedada. Teoses väljendunud meeolude ja tunnete optimistlik suun tõendab, et elus palju kannatanud luuletaja kõigest hoolimata on hingelt ja südameelt nooreks jäänud.

Proosa alal on *Aino Kalda* romaan *Katinka Rabe* möödunud aasta kaaluvamaid teoseid, mis kaugelt ületab väga paljud meeskirjanduse tooted nii vormilt kui sisult. Tiheus, kujude plastilisus, mitmesse suunda jooksvate niitide ühte keskmesse koondamise oskus on teose suurimaid voorusi. Nagu ena-

mik *Aino Kalda* teoseid, ilmus „*Katinka Rabe*” Fr. Tuuglase eeskujulikus tõlkes.

Eriline koht on möödunud aasta kirjanduslikus toodangus kolmandal kõne alla tuleval naiskirjanduse teosel, kuna selleks on „Looduse” järjekorralisel romaanivõistlusel esimese auhinnaga kroonitud romaan, — noore naisõpetaja *Helene Ranna* esikromaan: *Keha ja vaim*. Nagu auhindajate komisjoni esimehe mitmeti peetud kõnedest oletada võis, tähendas *Helene Ranna* romaanile esimese auhinna andmine omastugust vastutulekut lugejaskonna soovidele: arvati võivat selle romaaniga pakkuda lugejatele üteldavasti ammuoodatud „positiivne” teos. Mis mõttes hindajad *Helene Ranna* romaani pidasid „positiivseks” teoseks, ei selgunud auhinna-komisjoni esimehe kõnedest ega selgu ka teosest enesest. Kogukas teos jätab mulje, et autor õieti isegi ei tea, mis ta ütelda on tahtnud; asjata püüab lugeja tabada romaani ideed: tundub sageli, nagu oleks küll autoril oma idee, kuid kristalliseeruda pole see idee teoses suutnud.

kõiki neid juhtumisi tegelikus elus tähele panna. Üks viimastest oli veel see, et mees selleks, et mitte toita oma esimesest abielust sündinud last, tegi varanduse-lahutuse lepingu, mille järgi isegi kõik mehe rendikoha sissetulekud kuuluvad teisele naisele. Neid näiteid võiks veel terve rea ette tuua.

Nagu ettetoodust näha, otsivad kostjast igasuguseid teid, et oma kohustustest pääseda. Ei maksa rääkida sellest, et neil oleks kaastundmust naise või lapse vastu. Sage-dasti on need kõige viletsamas seisukorras. Praeguse raha- ja tööpuuduse ajajärgul on nad sunnitud hoolekande asutuste poole pöörduma, kes aga krediidi piiramisel sagedasti ei saa muud soovitada, kui neile ette panna isalt ülespidamist nõuda.

Ainuke abinõu, mis siin aidata võiks, oleks võlglaste paigutamine töömajja. Juba kartus sinna sattumise eest sunniks nii mõndagi oma kohustusi korralikumalt täitma. Kuigi töötasust vaevalt korda läheb nii palju kinni pidada, et sellega naine ja lapsed ülalpeetud saaks, — saaks ometigi mõne väikese summa kätte. Praeguse korra juures ei saa aga midagi.

Vastav seadusenorm, mis võimaldaks alimentide maksmisest kuritahtlikult kõrvalehoidjaid töömajja paigutada, võeti riigikogu sotsiaalkomisjoni poolt hoolekande seaduse eelnõusse ja isegi riigikogus jäi see teisel lugemisel püsima. Kolmandal lugemisel aga

kustutati. Vallaslaste alimentide kohta oli analoogiline võimalus ette nähtud „abielu-paariks registreerimata isikute laste seaduse“ eelnõus, mis praegu riigikogu üldkomisjonis arutusel. Kohtu- ja siseministeerium on asunud töömajja paigutamise suhtes alimentide mittemaksmise eest — eitavale seisukohale, leides, et see olla „teatavas mõttes teoorjuse uuesti sisse seadmine ja pööramine tagasi selle vana keskaja korra juurde, kus võlgnik kreditori orjaks anti, kuni võla äratasumiseni.“

H-ra kohtu- ja siseministril näikse olevat kaunis vananenud vaated, kui ta naise ja laste ülespidamise kohustuse täitmist teoorjusega võrdleb. Mille poolest naine sarnaneb põllulapile, mille kasutamise õiguse eest meie esivanemad mõisnikule teopäivi tegid, jääb härra ministri saladuseks.

Naine peab täitma raskemaid ülesandeid, kui seda oli teoorjus. Ta peab sünnitama lapsi, neid kasvatama ja sealjuures olema orjalikus ärarippuvuses oma „armulisest abikaasast“, niikaua kui see heaks arvab oma peale võetud majanduslikke kohustusi kanda. Jätab aga see kõigi, nii mehe kui naise varanduste valitseja ja käsutaja oma perekonna maha, vabaneb naine küll ühest orjusest, satub selle eest aga teise veel raskemasse. Niikaua, kui valitsevad sarnased vaated, ei ole loota, et naised ka tegelikult meestega üheõiguslisteks lastakse saada, milleks neil

Romaani sündmustik annaks võimalusi tõepoolest positiivse, elujaatava ideestiku arendamiseks; kuid autor jätab need võimalused kasutamata. Kahe noore inimese ülesehitav töö oma kodu rajamisel; kahe armunu ühtekasvamine hingelise lähenemise, teineteist mõistatahtmise varal, — need oleksid võimalused, mida romaani sündmustik pakub, kuid mida autor ei kasuta. Selle asemel laseb autor peategelast pettuda nii oma kodus ja selle loomise-töös kui ka armastatus, — mitte olulistel, kas või armastatu isiklikes omadustes juurduvail põhjustel, vaid pinnapealse „hariduse“ naiivselt upsaka ülehindamise tõttu.

Romaani peamiseks puuduseks on just see ajuti kui, ajuti sentimentaalne naiivsus, mis mõningad leheküljed sootuks ebaloetavaks teeb. Tundub, et autor on vaimliselt veel väga noor, mõnikord päris plikakesena kogematu ja eluvõõras. Õnneks on see hõlpsasti parandatav puudus! Aastad ja uus keskkond (kuuldavasti on Helene Ranna astunud ülikooli) võivad siia muudatuse tuua.

Kui palju noorel naiskirjanikul on looja-vaimu, ei saa esikteose põhjal ütelda. Kuid töötahet, visadust ja teatavat enesestütleolekut näib tal küllaldasel määral olevat. Ter-vikuna jätab seepärast romaan „Keha ja vaim“ puudustest hoolimata sümpaatliku mulje. Parem oleks olnud, kui see mitte poleks esimest auhinda saanud; e s i m e n e auhind õigustab suuri lootusi, ja pettumus on siis paratamatu.

*

„Looduse“ teise auhinna omandas *Johannes Lapp* teosega *Vabaduse eest*. See romaaniks nimetatud ja õige laialt rajatud teos on kompositsioonilt täiesti laialivalgav ja ebaproportsionaalne vestelugu. Autor pole suutnud ainet mingi keskme ümber koondada, pole ka tihanud ennast kuskil oheldada, vaid on lasknud end enamasti tühiasjadest kaasa kiskuda ja katab sageli kümneid lehekülgi sootuks sisutute korrutustega. Paiguti üsna lõbus ajaviite-lugemine (sellasena ise-loomustab seda kaanepiltki-!), mis romaani nime ei vääri isegi meie kitsastes oludes!

põhiseaduse järgi õigus. Naiste kohuseks loetakse kasvatada lapsi, kui aga meestelt nõutakse selleks abi, siis räägitakse teoorjuse sisseseadmisest.

Töömajade vastu on esinetud aga teistsuguste väidetega, nimelt, et nad ei tasu end ära, sellepärast, et nende sisseseadmine nõuab suuri kulusid, nii et vaevalt midagi üle jääb nõudjatele. Teisest küljest leitakse, et rahvamajanduslikult ei ole kasulik, kui palju inimesi kõrvaldatakse nende harilikust tööst ja isoleeritakse töömajadesse. Siin peab väitma, et kuigi võib olla ülejäägid nõudja kasuks suured ei ole, siis teisest küljest hirm töömajja sattuda sunnib vast oma kohustust täitma.

Mina leian, et vähe on sellest, kui sarnased mehed ja isad, kes meelega ja tahtlikult oma lapsed abita jätavad, tööle pannakse sundsundlikult. Neid tuleks karistada ka kriminaalkorras. Lapsi karistatakse kriminaalkorras, kui nemad ei hoolitse enda puudustkannatavate vanemate eest, — mispärast ei peaks siis karistama neid, kes jätavad abita oma alaealised ning abivajavad lapsed. Kahju, mis ühiskonnale selle läbi sünnitatakse, on mitmehõrra suurem, ja vastavalt sellele peaks ka karistus olema rängem. Sarnase kuritöö eest peaks karistatama, kuid samuti peab ka sundima kostjat oma kohuseid täitma ning võimalikult hoolitsema, et sarnased oma kohuste täitmisest kõrvalepõikle misid võima-

likud ei oleks. Peale võlglaste enese tuleks tarvitusele võtta karistusabinõud ka kolmandate iskute vastu. Kui neil aitajaid ei oleks, ei oleks praegune seisukord alimentide asjus nii väljapääsematu. Viimased on julged selle tõttu, et nendega nii tsiviil- kui kriminaalkorras protsessida raske.

Edasi tuleb täiendada tsiviilkohtupidamise korda ja nimelt selles osas, mis puutub võlglaste vara müügist sissetulnud või palgast kinnipeetud raha jagamisesse. Ei jõua küllalt rõhutada, et igapäevase leiva puudumine on inimeksistentsi hävitamine ja et sellepärast on ülespidamise nõudmised eesõigustatud kõikide teiste ees. Kui alimentide nõudmisi eesõigustatakse, siis kaoks võlglastel tahe ära oma varanduse peale fiktiiv võlgu teha, sest see läheks ülespidamise rahana naisele, nii et tal poleks lootust heade sõprade kaudu raha endale tagasi saada.

Kui võlglastel on pangas raha hoiul, ei saa seda võla katteks aresti alla panna, sest panga põhikirja ei võimalda seda. Seadusega seda põhikirja muuta ei saa. Maksva seaduse järele on võimalik aresti alla panna hoiusummasid ainult maksujõuetuse korral. Maksujõuetuks tunnistamise kord on aga iseenesest väga keeruline ja nõuab seda, et võlglane oleks vähemalt 1500 kr. võlgu, et maksujõuetuks tunnustatud saada. See kord vajaks lihtsustamist, millega avaneks võimalus ka hoiusummade aresti alla panemiseks.

Palju kaaluvam on kolmanda auhinnaga hinnatud romaan *Õilis vale*, mille autoriks on kirjanikuna juba tuntud *Pedro Krusten*. Tehniliselt on see teos kolmest auhinnatust parim: ülesehituselt tasakaalustatud, sündmustik loogiliselt arenev, kujud selgejoonelised. Pisut raskestiloetavaks teeb teose seda iseloomustav kuivus, peaaegu võiks mõnikord ütelda: paberlikkus. Lugeja tunneb mingit mahlakuse-puudust, kuid sellegipärast on teos huvitav, ajuti isegi paeluv oma tagasihoidliku skeptilise üleolekuga.

Kolme auhinnatud teose kõrval ilmutas „Loodus“ auhinnata jäetud, kuid trükkikõlbuliseks tunnustatud jutustise *Suletud ring*, mille autotriks on *Valter Uibopuu*. See on ilmselt õige noore ja tegeliku eluga vähe-tuttava algaja ühekülgselt erapoolik ja liialdava katsetus, mis suurema tähelepanuta oleks jäänud, kui kirjastus sellele poleks menu hankida püüdnud väga „rasvaselt“ kilava reklaamiga. Kahjuks on maotu reklaam raamatu asetanud väljaspoole tõsiseltvõetavat kirjandust sensatsiooni taot-

leva turukirjanduse sekka. Kahjuks, — sest suurtest puudustest hoolimata annab teos tunnustust autori andekusest, mis kindlasti arenemisvõimeline tundub olevat.

M. Sillaots.

Mõtteosalistele.

Kadunud on taas aasta ajamerre. Nagu katkestunud unenägu püsib ta mälestis meil meeles: ühele hirmus, teisele ilus.

Päevadest tuli puudus mitmel meist. Jäi pooleli kauneid kavatsusi, tegemata tähtsaid töid.

Jäi ütlemata sõnu, mis pidid saama öeldud tingimata. Jäi lõpuni mõtlemata hulk suurejoonelisi mõtteid, mis kerkisid esile nii äkitselt ja ootamatult, nagu koidueelne tuul.

Hea, et aasta viimane päev polnud mitte kõigile elu viimaseks päevaks!

Kena, et vana aasta surres pärandas elu uuele aastale!

Sagedasti tuleb veel ette, et võlglane võla mittemaksmiseks välja rändab. Kui on sellest kavatsusest õigel ajal teada saadud, on võimalik mõningate abinõudega seda takistada. Kuid väljamaal saadavast töötasust on võimaliku midagi kätte saada neil juhtudel, kui riikide vahel puuduvad vastavad otsuste täitmise konventsioonid. Peale selle nõuaks see suuri kulusid. Ühtlasi on ka isikut välismaal raske leida.

Seda küsimust on uurinud ka Rahvusvaheline Naisliit juba 5 aastat. Käesoleval aastal oma peakoosolekul Wiinis, 26. juunist kuni 5. juun. 1930 a., võttis see vastu vastavad resolutsioonid. Pärast tutvunemist paljude maade seaduseandlustega võis R. N. konstateerida, et alimente makstakse korralikumalt neis maades, kus seadus ette näeb karmimaid sanktsioone kas tsiviil- või kriminaalkorras.

Kuid ühtlasi on tähele pandud, et võlglastel alimentide asjus oma kohustuste täitmisest (maksimisest) kõrvale hoiavad, rännates välja.

Edasi tähele pannes, et R. Liidu laste hoolekande komisjon on kokku seadnud rahvusvahelise konventsiooni eelnõu printsüübid alimentide mittemaksmise asjus, — selle vastu võtmine on hädavajalik.

Rahvusv. Naisliit avaldab soovi, et saaks vastu võetud rahvusv. konv. eriseadus kõikides maades ühine otsuse täitmise abinõude ja sanktsioonide kohta, kõikide alimen-

tide võlglaste vastu, kes kõrvale hoiavad maksimisest, vaatamata võlglaste ja võlausaldaja rahvusele ja maale, kus otsus alimentide suuruse kohta kindlaks tehtud.

Arvan, et ka meil võiks seisukord palju paraneda, kui saaks sarnaste võlglaste vastu karmimad abinõud tarvitusele võetud, kui koheldakse sarnast võlglast kui kurjategijat.

Kokkuvõttes sean üles järgmised teesid:

1. Maksvad seadused ei paku küllaldasi võimalusi kostjatelt väljamõistetud alimentide kättesaamiseks.

2. Et takistada võlglaste kõrvalehoidmist alimentide maksimisest, tuleks täiendada ja muuta hoolekande seadust, tsiviilkohtupidamise korda ja kriminaalseadusi.

3. Võlglasti, kes sihilikult kõrvale hoiduvad neilt väljamõistetud alimentide tasumisest, tuleks sunniviisil tööajaja paigutada ja nende töötasust vastav osa kinni pidada alimentide nõudmise rahuldamiseks.

4. Võlglaste kinnis- ja vallasvara müügist sissetulnud raha jagamise juures tuleks alimentide nõudmised eesõigustatud järjekorras rahuldada. Maksujõuetuks tunnustamise korda vaja lihtsustada ja võimaldada aresti alla panna võlglaste hoiusummasid pankades.

5. Ülespidamise andmata jätmist lapsele ehk naisele tuleks karistada kriminaalkorras analoogiliselt vanematele ülespidamise mitteandmise juhtudel. Samuti tuleks karistada

Nüüd sõlmime kokku katkenud lõngad ja asume uuesti kireva kanga kallale, mille nimi — tegelik elu.

Täiendame puudulikke kavatsusi, algame vajalikke töid.

Lausume sõnu, milliseid ootab meilt elu, millised ta ise paneb meile keelele.

Mõtleme lõpuni mõtted, mis tekkisid meie ajudes hingama läinud aasta viimaseil hetkel.

Silume, voolime, poleerime vaid mõtteid hoolikalt ja esindame siis ühiskonnale arvustamiseks ja vastuvõtmiseks.

Jõuline, sügav mõte on tsement, mille abil liituvad suureks tervikuks väikesedki kivid meie vaimlistes ehitistes.

Ainult tugeva mõtte abil püstitame meie püsiva vaimukultuuri hoone.

Suur mõte, kandev idee on meile sama, mis päästerõngas laeva reisi-jaskonnale: tema järele sirutuvad käed hädaohu silmapilgul. Kuid ka siis, kui puudub otsene hädaoht, on kindlam sõuda sügavuste kohal, kui on teada päästerõngaste olemasolu.

Ei või öelda, et naistemaailma ähvardaks täna-homme mõni põhimõtteline katastroof. Pole nagu karta, et mõni tume ürgjõud tahaks meid suruda tagasi sinna, kust oleme väljunud: see on orjaseisukorda „lisainimese” astmele.

Paistab olevat absoluutselt võimatu kultuuri õhkkonnas sarnane kartus...

Ent ometi peame teadma, kus kohal ripub meie päästerõngas — naiste ühine jõuhallikas, naiste vaimline keskpunkt, millest võime hädakorral kinni haarata, et püsida vee peal.

Mitte silmapilgukski ei tohi meie katkestada vaimlist, mõttelist ühendust.

Kaotades ühenduse, kaotame jõu, mida võime kasutada mitte ainult eneste, vaid ka kogu inimkonna huvides.

Täna — ütleme — on seisukord maailmas sarnane, et naine võib püsida pealtvaataja osas veel mõneski asjas. Kuid mõne aasta, kuu, või päeva pärast võib tuul võtta teise suuna.

Võib olla homme juba seatakse ka naise kui kodaniku ette miljonite inimolevuste elu-

kolmandaid isikuid, kes kaasa aitavad võlg-lase sissetuleku või varanduse varjamiseks.

Meie rahva, meie kultuuri tulevik ja saatus olenevad sellest, kas suudame anda lastele korraliku kasvatuse. Laste päralt on tu-

levik. Meie laste tuleviku nimel nõuame, et need, kellest oleneb seaduseandlus, arvestaksid meie õigustatud nõudmistega.

Vann. adv. Marta Kurfeldt.

Naine kutsetöös.

Piibel jutustab, et kord vanal ajal määratud mees leiba sööma palehigis. Naise tööd ei tuleta piibel meelde. Vaatamata sellele pole naiselegi kunagi osaks saanud veeta oma päevi mittemidagitegemises, väljaarvatud rikkamaisse kihtesse kuuluvad naised — eriti hommikumail. Naise töö pole uuema aja leidus, arenevast kultuurist pealesunnitud vajadus. Otse ümberpöörduvalt: mida madalam rahvuse kultuuri aste, seda enam on seal naine koormatud raskete füüsiliste töödega. Mehele jääb kergem osa — kuigi on üldine arvamine, et naine on kehalise jõu poolest nõrgem. Mida kõrgem kultuuri aste, seda võimalikum on üksikutel indiviididel leida tööd, mis vastaks nende iseloomule ja an-

nete. Kuid üks joon on igalpool ühine: naise osaks langevad kodused ja tubased tööd. Läheb ta nagu mees kodunt eemale tööd otsima, siis on selleks erilisi põhjusi.

Kuni 19. sajandini oli Euroopa naise kodune tööpõld õige mitmekesine. Ta kudus, ketras, õmbles perekonnale, valmistas toitu, kasvatas lapsi... Valmistati ka n. n. naiskäsitöid, nagu seda olid õhtumail pitsid, hommikumail vaibad. Üksikuks või leseks jäänud naine astus katoliku mail sagedasti kloostrisse. Väljaspool kodu võis üksik naine leida tegevust majateenijana — lihtrahva hulka kuuludes, keskseisusesse — lastekasvatajana või seltsidaamina — ka haigeravitsejana. Nii siis töötades ikkagi perekonnas, kas omas või võõras. Erandi moodustasid tantsijad, lauljad, näitlejad ja teised sarnaste kutsete pidajad. Talunaine võttis mitmes Euroopa riigis pärisorjana osa põllutöödest. Iseisev, vaimlist tööd tegev naine oli harukordne nähtus.

18. sajandi lõpuga tuli järsk pööre. Prantsuse revolutsiooniga koos kerkis esile n. n. naisküsimus. Nõuti naistele mitte ainult samu kodanikuõigusi kui meestele, vaid ka õigust töötada kõikidel aladel ja ametites, mis senini olid reserveeritud meestele. Nõudmine laialdasema töövälja järel polnud tingitud mitte ainult revolutsioonilisest liikumisest Lääne-Euroopas. Tal olid sügavamad majanduslised põhjused. Suurtööstuse arenedes 19. sajandil sai mitteökonomiliseks mitmete elutarviduste kodune valmistamine, esiti linnades, hiljem ka maal. Tarbeasjade koduse valmistuse kokkukuivades vabanes hulk naistööjõudu. Naine pidi nagu meeski otsima tööd väljaspool kodu, et teenida raha asjade ostmiseks, mida valmistati varemalt ise. Töötavat naist viib töökotta ja vabrikusse, ärisse, büroosse, kooliõpetajaks, haigetalitajaks vististi kõigepealt majandusline kitsikus, mure igapäevase leiva pärast. Ainult tundlikumate hingede juu-

või surmaküsimus, — sõja- või rahuküsimus, ehk mõni muu suurküsimus.

Hea on olla siis valmis: sirutada välja ühel ja samal ajal miljoneid naistekäsi ja deklareerida võimsalt:

*naise südametunnistuse nimel käseme
või keelame!*

Veel pole olnud sarnast ülevat momenti kõikihhaaraval kujul. Ent see ei tähenda veel sugugi, et too moment ei võiks üldse saabuda...

Ta võib. Ning siis ei tohi naine jääda erapooletuks. Ta on kodanik ja kannab vastutust üldise heaolu eest.

Kergem on kanda vastutust koos mõtteosalistega.

Parem on orienteeruda, olukorrast endale ülevaadet muretseda, tulles koolist, millise moodustab organiseeritud naisteilm.

Julgem on minna vastu homsele päevale, kui teame, et mägede ja metsade taga, üle mere ja järvede, ligidal ja kaugel asuvad arutu hulk mõtteosalisi, keda ei jäta külmaks tänanegi soe soov:

*Saavutagu suurt edu, täielikku üksmeelt, ideaalset kooskõla kõik koon-
dunud naiste algatused uuel aastal!*

J. S.

res räägivad kaasa ka sarnased motiivid nagu: vastolu olemasolevate andide ja oskuste vahel üheltpoolt ja selle seisukoha, mis harilikult antakse naisele perekonnas ja seltskonnas, vahel teiselt poolt; igatsus sisukama, vastutusrikkama, „seesmist inimest“ kasvatava elu järel; soov töötada ühiskonna, eriti oma suguõdede kasuks ja kultuuri arendamiseks; soov teenida ise omale ülespidamist.

Naise püüded mitmekesisematele elukutsetele kutsusid seltskonna tagurliemas osas esile ägeda vastupanu. Ikka on toonitatud ja toonitatakse veel praegugi, et naise päris ja õige kutse olewat kodune majapidamine ja lastekasvatus. Unustatakse ära, et meie päevil lastekasvatus suudab täita vaevalt paarkümmend aastat naise elust. Varakult abiellunud naine vabaneks juba 40-daks eluaastaks emakohustest täiesti. E. Knauk-Kühne andmete järel oli Saksamaal viimastel aastatel enne ilmasõda naistest kuni kolmekümne aasta vanuseni abieluta $\frac{3}{4}$ osa, kolmekümnenda ja viiekümnenda aasta vahel $\frac{1}{4}$ ja üle viiekümnenda aasta vanadest $\frac{1}{2}$ osa jälle vallalised. Siit järgneb, et abielu ja lastekasvatus polnud enne ilmasõdagi naise elus niivõrt alati olemasolevaks nähteks, et siit võiks teha järeldusi kõikide naiste kutsetöö küsimuse suhtes.

Mitte ainult üllad kunstid ei vaja kunstnikke „jumala armust“, vaid ka supikeetmine. Mitmed naised suudavad edukalt tegutseda teistel kutsealadel, kuid köögi suhtes puudub neil huvi. Jutustatakse (A. Kallas, „Tähelend“), et meie ärkamisaja naisluuletaja L. Koidula sagedasti raamatu kööki kaasa võtnud. Järelevaatuse puudus aga kutsunud esile „katasastroofe“ pliidal. — On otstarbetu sarnaseid sundida naise „pärisaladele“. Parema võimaldatagu neile töötada aladel, millisteks on neil andi ja huvi, et võiksid oma teenistusest maksta tasu neile, kes neist paremini ja nende asemel teevad koduseid töid.

Kuna pääs vastutusrikkamatesse intelligent kutsetesse on võimalik ainult siis, kui naisel riigikodanikuna on samad õigused kui mehel, siis on naiskutsetöö küsimus tihedalt seotud naisõigusega. 19. sajand möödus naisküsimumuse tähe all ja ikka enam ja enam hakati hoolitsema naise kutsehariduse eest. Pöördepunktiks sai ilmasõda. Mitmesugustel kutsealadel tuli

mehi asendada naistega, andes viimastele vastavat haridust. Selgus, et naised saavad hakkama suure hulga kutsetega, millistes senini olid teotsenud ainult mehed. Naiste tööjõuga pidi arvestama ilmasõja ajal eriti Saksamaa. Sõja lõppedes lahkus hulk naisi ametitest. Kuid teised, peamiselt noored neiud jäid oma ametisse. 1925. a. andmete järele moodustavad naiskutsetöölised 15% Saksamaa rahvaarvust, kuna meeskutsetöölised moodustavad 37%. Ainult kodus tegevad abielunaised — 11%. Vaevalt leidub kutseala, kus saksa naine kaasa ei tööta. Näiteks tekstiiltööstuses on pooled töölised naised, samuti toidu- ja maitseainete valmistamise alal. Kaubanduses on mehed umbes $\frac{3}{5}$ -kuga ülekaalus, teatri ja muusika alal — $\frac{1}{5}$ -kuga. Ainult puu-, raua- ja ehitustööstest on saksa naine tänini vähe osa võtnud, kuigi leidub ka naisarhitekte (Dr. Ianke, „Das moderne Buch der weiblichen Berufe“).

Kuid mitte ainult harilikumatel tööaladel ei leidu naiste hääleõigusega maadel naisi, vaid ka tähtsamates riigiametites. Mac Donaldi kabinetis, Inglismaal, on üks naisminister. Samuti on naisi teotsemas omavalitsustes mõnedel tähtsamatel kohadelgi. Inglise alamkojas on 615 rahvaasadikust 13 naist, Saksamaa 577 rahvaasadikust on umbes 6,8% naised. Olgugi, et naissaadikute hulgas Inglise- ja Saksamaal leidub häid kõnelejaid, „suur poliitika“ on jäänud peamiselt meeste hooleks. Ühiskonlistest küsimustest kõige elavamad osavõttu, niihästi parlamentides kui ka muidu, on naised avaldanud üldise hoolekande alal — eriti naisi ja noortsugu puutuvates küsimustes. — Vähem tähtsatest ametnikkudest oleks veel nimetada naispolitseinikud, milline instituut Saksamaal asutati 1926. a. Inglismaa eeskujul. Akadeemilise haridusega naise seisukord teenistuse või ameti leidmise mõttes on Saksamaal raske, kuigi umbes 25 naist töötab ülikooli õpetajadena. Kuid kooliõpetaja ja arsti kutsetes on naine juba suutnud end maksma panna.

Leidub maid, kus olud naiskutsetöös niigi võrt rahuldavad pole kui Saksamaal. Näiteks puudub Prantsuse naisel veel praegugi poliitiline hääleõigus. Ühenduses sellega ka muidugi riigiametid. Nagu tähendatud, oli Prantsusmaa naisküsimumuse hälliks. Kuid praegusele prantsuse naisele heidetakse ette, ta olla liig loid oma seis-

korra parandamises. Silmapaistvat osa mängib prantsuse naine kaubanduses. Inglise naise suhtes aga kuuldu, et sealsed seltskonna daamidki pidavat šikiks omada mingit kindlat elukutset. Üldse on niihästi kutsetöö kui ka õiguste mõttes naise seisukord Põhja-Euroopas parem kui lõunapool.

Naiskutsetöö „töötatud maaks“ on olnud alati P.-Ameerika Ühisriigid. Juba enne ilmasõda paistis siin silma ratsionaalsem tööjaotus mehe ja naise vahel, kui see oli mujal. — Võiks üldse ütelda: mees saab töödega, mis nõuavad füüsilist jõudu, kestvat füüsilist pingutust, paremini toime kui naine. Kultuurimaades korjatud ametlike andmete põhjal mõjub kestev püsti seismine või istumine töötades, samuti ka raskuste kandmine halvasti niihästi naiste eneste kui ka nende laste tervisele. Selle vastu on tuttav, et naine saab kutsetega, mis nõuavad kehalist või vaimlist paendlikkust, käte osavust, paremini toime kui mees. Mees saab paremini toime töödega, mis nõuavad julgust ja ettevõtlikkust, naine — töödega, mis nõuavad püsivust ja hoolsust. Mis puutub intelligentsesse kutsetesse, siis suudavad nii mõnelgi alal samase ettevalmistuse juures mees ja naine ühepalju korda saata. Kinnitatakse, nagu tuleks mehe juures geniaalsed anded sagedamini ette kui naise juures. Kuid niipalju kui igapäevastest nähtustest järeldada võib, ei tule head anded mehe juures mitte sagedamini ette kui naise juures. Meie võtame siin muidugi umbkaudu, kuna statistilised andmed selle huvitava küsimuse kohta puuduvad. Hariliku vaimutöö jaoks aga jätkub juba häist annetest.

P.-Ameerika töötava naise suhtes on iseloomustav, et enamik töötab intelligentsetel aladel. Rääkimata rohkearvulistest haigeravitsejatest oli siin juba enne ilmasõda tuhandete viisi naisarste, kõrgema haridusega naisõpetajaid, ja nais-kirikuõpetajaid. Vähemal arvul leidub naisajakirjanikke (praegu umbes 2000), advokaate (umbes 1000) ja arhitekte (umbes 1000). Ei puudu ka elektrotehnikud, rongiihüd, autojuhüd, politseinikud jne. Vähesellest. Ameerikas on juba olnud kaks naiskuberneri, ja vastutavatel kohtadel riigiametites on umbes 1500 naist, kellest mitmed on jõudnud teenida üldist lugupidamist.

Meil Eestis on aga veel praegugi naine sunnitud enamasti halvemini tasutavaid töid oma peale võtma. Elukutse suhtes on tal vähem valikut kui mehel. Vastandina Põhja-Ameerika Ühisriikidele on meil vististi suurem osa töötavatest naistest ametis füüsilist jõudu nõudvatel aladel. Meie talunaise tüüp, kes peale majatalituse ära teeb suurema osa karjakasvatuses ettetulevatest töödest ja ka veel põllul ja heinamaal mehega kõrvuti töötab, on tundmata Inglismaal ja Põhja-Am. Meil jääb nii mõnigi kord mulje, et naised on sattunud meeste tööaladele, mehed — naiste tööaladele. Lastekasvataja amet on naisele juba loomult kohasem kui mehele. Põhja-Ameerika Ühisriikides ongi umbes kaks kolmandikku kõigest kooliõpetajatest naised. Ka kõrgematest kooliametitist võtavad nad suurel arvul osa. Eestis on praegusel ajal algkoolides mees- ja naisõpetajaid umbes ühepalju töötamas. Keskkoolides on meesõpetajatel õige tuntav ülekaalgi (umbes 1400 mees- ja 900 naisõp.). Sellele vaatamata kuuldu vahetevahel ajalehtedes hääli, et naisõpetajaid kipuvad liig palju saama. Meil isegi vaieldakse mõnikord küsimuse ümber, kas väärub naine õpetaja kutset — mis kultuuri maades juba ammu jaatavalt on otsustatud. Küsimus lööb vahetevahel kõrgeid laineid, vt. „Naiste Töö ja Elu“, märts 1927. a. Samuti hiljemgi veel, näit. 1930. a. „Postimehe“ ühe juuli- või augustikuu numbris. Viimases rõhutatakse, et isegi tütarlaste koolidesse püütavat meesõpetajaid ametisse võtta. Naiskandidaate jäetavat kõrvale ka siis, kui neist olla loota eriti häid õpetajaid. Tõepoolest — asi on kummaline. Muulastele andsime kultuurautonoomia, uhkustamegi ehk sellega vahetevahel riikide ees. kel seda pole. Naistele aga, kes moodustavad enamiku Eesti riigi kodanikest, ei taha anda „kultuurautonoomiat“. Nähtavasti on olemas tungiv tarvidus, et uude kooliseadusesse võetaks punkt: tütarlaste koolides moodustagu naisõpetajad enamiku, nagu poeglaste koolides meesõpetajad. Ühiskoolides olgu mees- ja naisõpetajaid võimalikult ühe palju.

Võib olla on see eesti iseloomu üheks jooneks, et naise tööd ei suudeta õieti hinnata. Kuid seda joont peaksime katsuma eneste juures hoolega siluda. Ega me ometi igaveseks ei või maha jääda teistest

kultuurirahvastest. Nähtus, et naist ja tema tööd peetakse mingiks alaväärtuslikeks on seotud madala kultuuriastmega niivõrt sagedasti, et seda võiks pidada madala kultuuri üheks tunnuseks. — Nagu teiste maade naisliikumise ajalugu näitab, pole võimete ja tööhoosuse olemasolust veel küllalt, et tunnustatud saada oma kaaskodanikkudest. Peab ka tungivalt nõudma, et neid tunnustataks. See tee jääb vististi meilgi paratamatuks.

Naaberriigis Lätis on naise tegevus umbes samas seisukorras kui meil. Kuigi näit. Riia omavalitsuse asutustes mees- ja naisametnikke on ühepalju — kõrgemates riigi ja omavalitsuse ametites ei leidu naisi pea sugugi. Nagu meilgi ei paista nad silma parlamentaarses tegevuses. Naiskooliõpetajaid on Lätis natuke rohkem kui meesõpetajaid. Arstiteaduslisel alal leidub üldiselt tuntud nimesid. Naisteoloogidele aga ei taheta võimaldada olla hingekarjasteks — nagu meilgi. Tõepoolest — apostel Paulus, kes ligi 2000 aastat tagasi elas, oli vabameelsem. Ta teeb ainult tingimuseks, et naine oma pea kinni kataks või juuksed ära-lõikaks (I Kor. 11. peat. 5. ja 6. salm.).

Võimalik, et tulevikus naise kutsetöö seisukord paraneb nii meil kui mujal. Võib olla hakatakse naisele hõlbustama kutsetööle pääsemist, hakatakse tema teeneid kõrgemalt hindama. Kuigi vahest iialgi ei suudeta saavutada seisukorda, et naine võiks olla tegev kutsetöös samadel tingimustel kui mees. Mitte ainult, et on vahe mehe ja naise võimete vahel. Sellest saaks lihtsalt sel teel üle, et igaihele püütaks võimaldada tööd, mis temale kohasem. Kuid ülesannetega, mis naise osaks langevad abielunaisena ja emana, tõmbab loodus ise kriipsu läbi mehe ja naise kutsetöö täielise ühtlustamise kavatsusist. Mehele jääb kutsetöö võimalus alati, abiellugu ta või mitte. Samuti enesearendamise võimalused. Naisel tuleb aga just parimaid aastaid oma elust perekonnale pühendada. Perekondlike kohustuste täitmiseks tuleb tal teinekord kulutada kõike oma aega ja jõudu. Neist enam-vähem vabanedes on ta mõnikord juba vana ja väsinud.

Kuid kas ei leiduks teid, mis võimaldaks siduda naise kutsetööd koduste kohustustega? Nii mõnigi kord on perekonna ema otse sunnitud kutsetööd tegema, kuna ainult nii saab võimalikuks pe-

rekonda ära elatada. Leidub kutseid, mis lasevad end hõlpsasti siduda majapidamise ja lastekasvatusega. Need oleks näit.: väikemaapidamine, väikesed äriettevõtted. Teine lugu on aga kutsega väljaspool kodu. Siin tuleb töölemineamiseks mitmeks tunniks kodust lahkuda, mille tõttu koduseid talitusi peab teiste hooleks jätma või neid edasilükkama kutsetööst vabale ajale. Eriti keeruliseks muutub asi, kui väljaspool kodu töötaval naisel on väikesi lapsi. On tehtud mitmesuguseid ettepanekuid. Näit. ära kaotada üksikmajapidamisi, kuna tarvilised igapäevased tööd nagu keetmine, tubade koristamine jne. üleantaks neil aladel elukutselistele töölistele. Sellised töölised ei tööta mitte ainult ühes perekonnas, vaid terves reas perekondi. Ühesõnaga: kodutöös viiakse sisse suurtööstuse põhimõtted, kusjuures toitu valmistatakse ühisköögis. Lapsi koondatakse seniks, kuni ema töötab, eriliselt selleks otstarbeks sisse seatud kodusesse, eriharidusega kasvatajate hoolde. — Muidugi oleks sarnased liitumised majanduslisteks ühinguteks mõeldavad ainult siis, kui nad tekivad vabatahtlikult, välise survega.

Tekib küsimus: kas sarnased sisseseaded osutuvad majandusliselt kasutoovateks? Vähemalgaliste kutsete juures, nagu seda näit. on vabrikutöö, jätkub perekonnaema palgast vahest ainult hädavaevalt selleks, et katta majapidamises tekkinud uusi kulusid. Sarnasel lool pole mõtet vahetada kodust tööd kutsetöö vastu, kuna sagedasti just need vähemalgalised kutsetööd on ühetoonilisemad ja nõuavad suuremaid füüsilisi pingutusi kui kodutöö. Perekonnaema vähemalgaline kutsetöö võib anda majanduslist kasu siis, kui ta tööst vabadel tundidel püüab ise ära teha majapidamises ette tulevaid töid. Nii siis kahekordsed kohustused, vähe puhkust. Vahest ainult tugevatervislist, alati heatujust inimest ei riku sellised olud niihästi kehaliselt kui ka iseloomult. Koorma kergitamiseks soovitab F. Naumann tööstustettevõtetes perekonnaemade tööpäeva vähendada kaitseseaduste abil kuni 4—5 tunnini päevas. Üldse aga tuleb naise vähese tasuga kuid suurte füüsiliste pingutustega kutsetöid vaadelda sotsiaalse pahena.

Peale majanduslise kitsikuse, soovi raha teenida, võib olla teisigi põhjusi, mis kihutavad abielunaist otsima kutsetööd

väljaspool kodu. Nii — huvi mingi kutse suhtes, soov töötada nimelt teatud alal. Huvist võib juttu olla kutsete juures, mis pakuvad võimalust isiklikeks tegevuseks, kus inimene pole ainult üheks rattaks suures mehanismis, mis võimaldavad rakendada individuaalseid soove ja andeid. Sellistes kutsetes mängib alati osa vaimline töö. Need alad on veel enamasti iseloomustatud nähtusega, et tööskuse eel käib kulukas õppeaeg. Näiteks kõrgema hariduse saamine pole ainult teatavate kuludega seotud, vaid ta nõuab isegi heaandelistelt pingutusi. Siis energiakulu, ajakulu, rahakulu. Et neid kulusid asjatult poleks kantud, siis on käesoleval juhul arusaadav isegi abiellunud naise soov, jääda edasi töötama omal alal. Kui pealegi on huvi ja andeid, siis tundub loobumine oma kutsest alati valusa kaotusena. Selles mõttes on loomulik, kui abielunaine püüab aega leida kutsetöök.

Sunniviisiline vabastamine enamemaldivast kutsetööst tuleb esile teoksiloleval ametnikkude ja õpetajate koondamisel. Palju on räägitud vajadusest sellistel koondamistel vabastada esimeses jones abielunaisi, kelle meestel kindel sissetulek.

Kuid oldagu õiglasem. Ei maksaks teenistuskohdade vähenemisel niivõrt võidelda majandusliselt kindlustatud abielunaise kutsetöö vastu, kui üldse nähte vastu, et üks isik peab mitut ametit, saades igalt poolt kõvad palgad. Selliseid isikuid leidub. Kuid millegi pärast tehakse neist ainult harva juttu.

Muidugi pole otstarbekohane, et kõik naised kipuksid kindlapalgalistele töödele, eriti need, kes varandusliselt jõukad, ja keda ka mingi äravõitmata seesmine tung ei kutsu töötama just teatud alal. On pealegi kohti vähe, siis võib tekkida tööpuudus isikutel, kes on sunnitud töötama leivateenimise pärast. Paremates majanduslikes tingimustes olevatele naistele jääks laialdane tööpõld n. n. vabades kutsetes, töötades teaduse, kunsti või sotsiaalsel alal. Kurb nähtus, kui intelligentne, andekas naine omad anded ära raiskab, koondades oma tööjõudu ainult majapidamisele ja lastekasvatusele. Vaimuvõimetega on sama lugu kui kehaliste oskustega: kui neid alati vastavale tööle ei rakendata, siis nad hääbuvad.

Mag. E. Ritsso.

(Järgneb.)

Muljeid tsiviilseadustiku ümbertöötamise komisjoni koosolekuilt.

(Järg ja lõpp.)

Naine, sellel on vaid erilised ülesanded kodus, perekonnas ja lastekasvatamisel, kuid siingi vajab ta nõuandjat, vähe sellest, ta allub mehe tahtele ja nõuandmisele. Ehk siis jälle vaadetakse naise, kui õrnema olevuse peale, keda austakse ja helilitatakse, kuid kellel ei tohi olla omi soove ega nõudmisi, mis kannavnd seaduslist alust ja on kaitstud seadusega. Minnakse veelgi kaugemale ja leitakse, et pole vaja üheõiglusluse läbiviimist seaduses, kuna mehed arvestavad naiste soovidega nii kui nii. Pean otsekohele tähendama, et imestasin, kui esmakordselt neid seisukohte kuulsin. Sarnased eluvõõrad ja äraiganenud vaatepunktid ei või küll püsida. Meie majandusline kitsas olukord on eriti selleks kaasa aidanud, et meil on loodud iseseisvalt mõtleja ja tegutseja naisetüüp, kelle töö ja tegevus peab vääriliselt hindamist leidma, olgu see

kas või töö omas kodus ja perekonnas. Kas pole hommikuti perekonnas esimene — ema, kes üles tõuseb ja kodu korraldama hakkab, kas pole ka tema viimane, kes ukсед lukutab ja puhkama heidab. Kui palju toimetusi ja talitusi päeva jooksul, — kuid tihti on need nägematud tööd, mis otsekohe raha sisse ei too ehk perekonnale ülevalpidamist ei soeta ja varandusi ei kogu, ning jäävad selle tõttu hindamata. Naist ennast aga loetakse perekonnas armuleiva sööjaks ja mehe ülevalpidamisel olejaks. Veel kurvem on lugu seal, kus naine ka väljaspool töötab, koos varandusi kogub mehega, kuid omanikuks jääb ainuüksi mees. Need ja palju teisi seisukohti on saanud elavate kõneluste ja vaieluste osaliseks, kus pole puudunud temperament ja hoog. Senises komisjoni töös enam vähem kõrvaltvaatajaks olnud uuemad seadustikud,

eriti Skandinaavia oma, kus on läbi viidud üheõigusluse põhimõtte, on saanud elavaks kõnepunktiks ja olnud alati käsitusel.

Õeldakse, ega puu ühe laastuga lange, nii ka siin, parandusi on tehtud, laaste on langenud, kuid põhimõttelised ja kategeoorilised ettepanekud mehe ja naise üheõiguslust läbi viia on jäänud ühegi hääleta, sest naisesitajail puudus hääleõigus. Naiste osavõtt komisjoni tööst on äratanud huvi ka laiemates hulkades, kuigi sageli huumoriga, siiski kõneldakse sellest. Mõtted on liikumas, järjekindel ja visa töö annab tagajärgi. Läänud aastal Õigusteadlaste päeval naisõigusteadlase referaat valmiva perekonna seaduse alalt on näidanud, et meie samm-sammult edasi läheme ja omi seisukohti kindlustame, nagu seda näitavad Õigusteadlaste päeval vastuvõetud sellekohased resolutsioonid. Kui on huvi töö vastu, siis ta edeneb, ja huvi on. Tsiv. sead. komisjoni liikmed on tähendanud, et naisesitajate osavõtuga on koosolekud hoogsamateks muutunud jn tihti vaieldakse veel teelgi — Toompealt koosolekult tulles. Et esimesed sammud kõige raskemad, on igale teada, eriti aga alal, mis uus ja naisele seni võõras. Pole üleliigne siin märkida, et ka komisjoni liigetele üheõigusluse põhimõtte läbiviimi-

mine tundub uuena ja raskena, kuna isegi kardetakse üheõigusluse läbiviimisel perekonna ja abielu lõhkumist ning kadu.

Elu ja olukorrad, nagu juba varem nimetasime, on ise loonud mehe kõrval täisõiguslise naise, kellele ka üheõiguslust mehega on tunnistanud meie põhiseadus, sellepärast ei ole vastuvõetav seadus, mis eluvõõras, vastolus elunõuetega ja olukordadega. Oleme vastuvõetud kultuurriikide perre, sammume ajaga ühes ja tahame, et ka meie valmiv seadus oleks eluline ja ajakohane.

Naisliit on astunud esimesed sammud selleks, et tutvuneda ja kaasa rääkida valmiva seadustiku ümbertöötamisel, kuid kaugeltki ei lõppe sellega naiste ülesanded. Osa võttes tsiv. sead. komisjoni koosolekuist on veel teravamalt tekkinud päevakorrale mõte, kuivõrt tarvilik ja kasulik on rohkearvuline naise osavõtt Riigikogust, kus seadused vastuvõtmisele tulevad. Seaduste vastuvõtmisel, mis puudutavad naist ja last, võiks küll naised ise kõigeenam kaasa rääkida, sest nemad tunnevad lähemalt üksteise muresid, kuid ka seadustikke väljatöötavates komisjonides peaks olema võimaldatud naise osavõtt täisõigusliste liigetena.

*Vann. adv. abi
Helmi Kaber.*

Neljas rahvusvaheline kodukasvatuse kongress.

Kongressil vastuvõetud soove.

(Järg.)

III. SEKTSIOON.

I

Algkasvatuse tähtsus.

Algkasvatusel on määratu tähtsus lapse tulevase moraali arenemise seisukohalt. On väga soovitatav, et kõik vanemad, isad ja emad, veenduksid selles ja oma tähelepanu sellele juhiks.

Kui usaldatakse lapsed koolieelseisse asutistesse, peavad vanemad osa võtma laste kasvatusest, et neisse sisendada tundeid, milledest kujuneb hiljemini nende õilne ilmavaade. Emade koolid olgu samal ajal vanemate kasvatamise keskkohtaks.

II

Kehaline kasvatatus.

Lapse kehaline kasvatatus on ema esimene mure.

Ta peab äratama lapses arusaamist tervishoiust sõna ja eeskujuga. Ta peab hästi tundma lapse toitmist, riietust ja korteri tingimusi ning õpetama lapsele kehalisi harjutusi, mida see tema juhatusel tegema hakkab.

III

Tunnete, tähelepanu, vaatlemise ja mõtlemise kasvatatus.

On väga soovitatav:

- 1) ettevalmistada naist väikelapse kasvatamise ülesannetele;
- a) koondada emasid osa võtma lastehoiu organisatsioonide tööst lapse huvides;
- b) tutvustada noori tütarlapsi, tulevase emasid, heade kodukasvatuse meetoditega tun-

dide ja loengute varal ja võimaldada neile praktilise õpetuse pealtkuulamist;

- 2) propageerida laste mänguasjade ja laste tegelemisvõimaluste head valikut.

IV

Harjumuste tekkimine ühes karakteri kujundamisega, vigade parandamine.

Tuleb vaadelda lapse individuaalset karakteri joont, mis temas esile tungib, kuigi see veel kindlaks kujunemata; vaatlus toimugu psühholoogiliselt ja pedagoogiliselt vaatekohalt, jälgides kõiki lapse eluavaldusi, lapse mängusid, vahetajate teiste lastega, kombeid ja vahetajate õpetajatega. On tähtis, et kasvatajad oleksid järjekindlad oma nõudmistes, et lapsele sisenduksid head eeldused ja head kalduvused.

Lapse pahedega tuleb võidelda tema karakteri tundmaõppimisega ja tema sotsiaalse- ja pärimismiljööga tutvunemise teel.

Lapse sõnakuulmatuse põhjused.

Tuleb kõigepealt kindlaks teha, miks laps sõna ei kuula, seda eriti siis, kui on tegemist kangekaelse või anormaalse lapsega; sel juhul on tarvis pidada nõu arstiga ja jõuda selgusele, kas sõnakuulmatus ei ole patoloogiline nähe.

Arvestatagu asjaoluga, et pahe võib olla sageli iseloomu jooneks, mis teistsugustel eeldustel tähendaks hüve; need pahed vajavad erilist uurimist ja võivad saada konstruktiivseks kasvatuses, kui neid ära kasutada lapsele soodsas kasvatussuunas.

Asjata on reageerida lapse sõnakuulmatusele, kui pole selge selle põhjus; on tarvis jõuda selgusele, kas sõnakuulmatus on tingitud lihtsast psühhilisest põhjustest või ta on tingitud füsioloogilistest asjaoludest.

V

Esimeste muljete, mängude ja kujutluste mõju, mänguseltsilised ja nende valik.

- 1) Muljed, mida lapsele pakub esimene ümbritsus, on kustumatud ja mõjutavad kogu eluiga;
- 2) last ümbritsejad isikud peavad veendunud olema oma vastutuse suuruses; laps saagu neilt ainult häid muljeid, sest on ju nemad need, kes varustavad last esimeste kriteeriumidega;
- 3) lapse loomulikud mängukaaslased on tema õed ja vennad. Viimaste puudusel tuleb neid asendada samaealiste seltsilistega. Tuleb hoiduda rikutud lastest. Kui mängukaaslastel on halbu harjumusi, juhtigu

ema lapse tähelepanu nende, et ära hoida halba mõju ja kindlustada last edaspidiste eluaastate mittekontrollitavate kokkupuutumiste suhtes;

- 4) laste asjad olgu puhtad ja meeldivad;
- 5) lastele antagu vähe mänguasju, kuid need olgu puhtad, kenad, tugevad ja arendagu lapse keha (nagu pall, võimlemisvahendid), lapse mõistust (n. liiv, ehitusklotsid, savi, maalimisvahendid), lapse esteetilist maitset (n. nukud, pildid loodusest, pildialbumid);
- 6) on soovitatav anda lapsele hoolitsemiseks aed või lillepeenar aias või mõni koduloom, et ta harjuks armastama loodust ja hoolitsemise elusolevuse eest;
- 7) on tarvis laialt levitada arusaamist lapse esimeste muljete tähtsusest ja juhtida kõigi vanemate tähelepanu sellele, kui tähtsad on muljed, mida lapsed saavad oma kodust.

IV sektsioon.

Kodu ja kooli koostöö.

Kongress avaldab järgmisi soovet:

- 1) vanemad olgu ühel nõul õpetajatega oma laste moraalse ja vaimlise arengu juhtimisel;
- 2) kool organiseerigu end paremini:
  - a) et ära hoida ületöötamist, tuleb kokku tõmmata õppekavasid ja vähendada ülesandeid, lihtsustada õppematerjali ja kooskõlastada õpilase vanadusega;
  - b) arvestada elunõuetega;
  - c) mitte ära juhtida lapsi neile sobivalt kutselt ja mitte kasvatada eluvõõraid inimesi.
- 9) arendada mälu kõrval kõiki teisi võimeid, neid aktiivseteks ja praktilisteks harjutades.
- 2) enam ettevalmistada lapsi nende tulevasele kasvataja ülesandele.

II

Noorsoo ettevalmistus kasvatuslikele ülesannetele.

Kodune kasvatus vajab kvalifitseeritud tööjõude, vanemaid, kes kutselise ettevalmistuse saanud; empirism ei ole mõeldav.

Noorte tütarlaste ettevalmistamine ema- ja sotsiaalsetele ülesannetele, poeglaste kasvatamine isa ülesannetele, on teostatav kõigil õppeastmel.

Algust tuleb teha õpetajaid ettevalmistavasis asutatusis (seminar, pedagoogium), et saada tarvilikkude oskustega õpetajaid mainitud eesmärkiks.

Rahvakoolis tuleb äratada huvi koduse elu vastu: nukk, maimuke, väikelaps võivad nii

tüdrukute kui poiste tähelepanu. Rahvakooli lõpetanuide nõuame sunduslikku ja maksuta, nii teoreetilist kui praktilist ettevalmistamist lapsevanema kutsele.

Kesk- ja igasugustes kõrgemais koolides kujundab õpilaskond soodsa pinna vanema kutsele ettevalmistuseks. Algust tuleks teha praktiliselt, võimaldades õpilastele töötamist väikelaste koolides ja osavõtu varal laste hoolekande tööst. Ülikoolides ja teistes kõrgemais õppeasutustes loodagu perekonna- ja sotsiaalsekasvatuse õppetoolid nii naistele kui meestele. Igal maal olgu oma perekonnakasvatuse instituut, mis teotseks käsi-käes Rahvusvahelise kodukasvatuse instituudiga Bruxelles'is; viimane on siduvaks lülilik kõigi rahvuslike instituutide vahel, on uurimuste keskkohal, on kõikide teiste propaganda-organisatsioonide kolle.

Mõrsjate ja noorte vanemate jaoks korraldagu kursusi; avatagu emadekool, asutatagu organisatsioon, mis propageeriks rahvapärast kasvatusteadmisi; levitagu ajakirju, näidatagu filme, korraldatagu näitusi jne.

Mõjuvad isikud kõigis maades algatagu liikumist,

mille eesmärgiks olgu noorte ettevalmistus kasvataja kutsele. Eraorganisatsioonid ja ametlikud asutised kaalugu, kuidas teostada seda õpetust ja leidku abinõud, et vähemalt saaks avatud vanemate koolid ja kursused noortele, eriti mõrsjatele.

III

Perekonna pedagoogika õpetus.

Et tänapäeval kodukasvatuse tähtsus üldtunnustatud, soovib kongress: 1) et kõigis täienduskoolides ja keskkoolides nii tüdrukutele kui poistele õpetataks perekonna pedagoogikat; see õpetus olgu juhitud parimaist meetoditest, täiendatud praktiliste harjutustega vilunud õpetaja saatel; 2) ülikoolid ärgu piirdugu perekonna pedagoogika alal teotsemast ainult praktilistes seminarides, nad korraldagu psüho-pedagoogilisi uurimusi laste kallal ja perekonna pedagoogika alal, korraldagu kursusi ja loenguid lapse psühholoogias ja perekonna pedagoogikas, andku välja rahvapärast pedagoogilist kirjandust ja asutagu nõuande raamatukogusid vanemale. (*Jürgneb.*)

KROONIKA

Naistüüdi sekretäri ringreisust.

Liidu sekretär E. Mägi, olles liidu ülesandel 7. dets. — 19. dets. ringreisul, külastas 7. dets. Raake Naisseltsi avamispidu, kus ta pidukõnes selgitas naisorganisatsioonide ülesandeid. Asutatud seltsis liikmete pere ulatab 30-ni, kes üksmeelselt on asunud teostama ühiseid ülesandeid.

Rakkest sõitis pr. Mägi edasi, külastades Siimuna, Tapa ja Ambla naisseltsi. Kõik nimetatud seltsid olid organiseerinud rahvakoosolekuid, kus kõneleja käsitas peaasjalikult õiguslike küsimusi.

Kõnele järgnevate läbirääkimiste järele järgnes allkirjade kogumine tsiviilseadustiku ümbertöötamiskomisjoni poolt väljatöötatud perekonnaseaduse eelnõu vastu. Allkirju andsid koosolijad üksmeelselt. Alla kirjutasiid ka koosolekul viibijad mehed.

Kõnega esines pr. Mägi veel Tähtvere, Vana-Kuuste ja Valga naisseltsides.

Tartu, Valga ja Võru naisorganisatsioonid kavatsevad jaanuarikuu jooksul organiseerida

allkirjade kogumise otstarbel suuremaid kontsertmiitinguid, või naistepäevi.

Naisüliõpilaste organisatsioonid kavatsevad pidada omavahelisi selgituskoosolekuid.

Üldiselt on igal pool märgata allkirjade kogumise vastu suurt huvi ja poolehoidu, mis eeldab naiste ettevõtte hääd kordaminekut.

Allkirjade kogumine protestpalvele Vabariigi Valitsusele perekonnaseaduse eelkava ümbertöötamiseks algas hoogsalt.

IV naiskongressi poolt algatatud allkirjade kogumine perekonnaseaduse praegusel kujul väljatöötatud eelkava vastu sai algatatud detsembri algpäevil. Nii näeme, et see kaaluvam naiskongressi otsus teostus väga kiirelt. Suure rahuldustundega võime kinnitada, et allkirjade andmine sünnib hoogsalt ja rõõmustaval viisil võime pealegi kinnitada, et naiste rahulolematust väljatöötatud eelkavaga jagavad paljud meie töised mehed, väljapaistvad seltskonnategelased ja lugupeetud õigusteadlased. See teadmine peaks lisama hoogu kõigile naistele nii allkirjade kogu-

misel kui andmisel. Mida kiiremini suudame läbi viia allkirjade kogumise, seda kasulikum on see meie asjale. Täidetud lehed palume võimalikult otsekohe ära saata Tallinna, Naisliitu.

Viimaste valimiste tulemused naistele Soomes.

Viimaste parlamendi valimiste tulemused, millised möödunud oktoobrikuul seisid lapua-liikumise ja kommunistivastase võitluse tähe all, pole naistele mitte, kõige paremad. Kuigi naised suure hooga osa võtsid kommunistivastasest võitlusest, on nende arv Soome parlamendis siiski nüüd tunduvalt kahanenud. Osaliselt on selles süüdi küll mitmed õnnetud juhused. Rootsi rahvuserakond oli üles seadnud omas nimekirjas kaks naiskandidaati, kes aga mõlemad valimata jäid. Soome edumeelne erakond kaotas oma silmapaistva naisliikme Mandi Hannula, kes 11 aastat oli eduskunna liige, nüüd aga haiguse tõttu keeldus kandideerima. Selle erakonna teine nais-esitaja ei valitud, samuti kaotas maaliit oma kaks naisesindajat. Ainult koonduserakonnas tõusis naiste arv kolme pealt nelja peale, mis aga ka väga väike tulemus on, silmas pidades, et selle erakonna esitus eduskunnas tõusis 50% võrra. Kodanlisi naisi esitavad seega eduskonnas ainult neli naist. Sotsialistid viisid, nagu varemgi, jälle 7 naist eduskonda. Seega on uues eduskunnas 200 liikme hulgas ainult 11 naist. Nii väike pole Soomes naiste esitus eduskunnas veel olnud.

Parlamendi valimiste tulemused Norras.

Oktoobrikuul peeti Norras parlamendi valimisi. Esmakordselt Norra parlamendi ajaloos valiti Stortingisse kaks naisesindajat, millise võidu üle norra naised suurt rõõmu tunnevad. Mõlemad naisesindajad — Augusta Stang ja Signe Svensson on omal maal väga tuntud ja lugupeetud naised, kes suure innuga on osa võtnud naisliikumisest ja kellest norra naised loodavad, et nad suudavad stortingis väljendada ja ka kaitsta ka naisi puutuvaid küsimusi.

Saksamaa naisliidu seisukohad praegu valitseva raske majanduslike olukorra puhul.

Omal viimasel peakoosolekul võttis Saksamaa Naisliit vastu järgmise otsuse, mis väga meele tuletab meie IV naiskongressi poolt avaldatud üleskutset:

„Saksa Naisliit leiab, et käesoleval raskel

talvel naiste hädavajalises ülesanne ja kohus on praktiline sotsiaalne töö. Kõik Liidu püüded sihitakse rahva äärmiselt raske majanduslise seisukorra vastu võitlemiseks. Selles mõttes pöördub Liit ka kõigi oma liikmete poole üleskutse ja palvega, kõiki omi ettevõtteid ja kavatsusi läbi viia ja korraldada kõige suurema kokkuhoiu tähe all.

Ta palub tema alla kuuluvate organisatsioonide üksikliikmeid oma eluviiside lihtsustamise ja võimalikult suure kokkuhoiu läbiviimisega isiklikes elus anda head eeskuju ühelt poolt ning teiselt poolt abivalmis teotsemisega ja võimaliku abiandmisega seada end üldsuse teenistusse.“

Tööstuses peadpööritava kiirusega areneva tehniiseerumise vastu võttis Liit vastu järgmise otsuse:

„Saksa Naisliidu üldjuhatus näeb praeguse elu tehniiseerumise vormis ja tempos ääretu suurt hädadohtu töötavale inimesele. Küllaldaselt hinnates ratsionaliseerimise tarvidust, nõuab Liit siiski, et ettevõtete kasutoovuse kõrval peetakse silmas ka inimene ja kogu rahvuslik heaolu.

Inimeste hävitamine tööviiside arenemise tõttu, töötatööliste hulkade loomine töökohtade kaotamise tagajärjel, on üldrahva seisukohalt liig hädadohtlik, et sellega võiks vaikides leppida.

Eramajapidamises ja samuti avalikkudes ettevõtetes ja tööstuses tuleb tehnilist arvestamist täiendada ja kitsendada sotsiaalsete kaalutluste ja abinõudega, millised peavad kaitsma töötavat inimest hingeliselt, sotsiaalselt ja poliitiliselt rüüstavate mõjude vastu, millised tingitud tehnika arenemisest ja ähvardavast ülevõimust.“

Rahvusvaheline tööbüroo ja naistöölise seisukord.

Rahvusvaheline tööbüroo pöördus hiljuti ringkirjaga kõigi maade valitsuste poole, milles teatakse, et tööbüroo direktor tahab teada valitsuste arvamisest kahes, naistöölisi puutuvast küsimuses: 1. Vahe kindlaksmääramise kohta naistöölise ja tööde ülevaataja kohta ja 2. aja kindlaksmääramise kohta, mil naistel on keelatud öötöö, nimelt selle alguse ja lõpu kindlaksmääramine. Selle juures tähendatakse, et Washingtoni konventsiooni põhjal selle all mõistetakse aega kella 10 öhtul kuni kella 5-ni hommikul, mil naistele on keelatud töö. Seda aega tahetakse võtta revideerimisele järgmisel rahvusvahelisel töökonverentsil.

Väljaandja: Eesti Naisliit.

Vastutav toimetaja: Marie Reisik.

EESTI HARIDUSLIIDU
ajakiri

„VABAHARIDUSTÖÖ“

on tarvilik igale seltsitegelasele.

„VABAHARIDUSTÖÖS“ leiavad käsitlust igasugused seltside ellu puutuvad küsimused;

„VABAHARIDUSTÖÖS“ avaldab Haridusliit oma teadaanded;

„VABAHARIDUSTÖÖ“ avaldab raamatukogudele soovitatavate raamatute nimestikud;

„VABAHARIDUSTÖÖS“ leiab lugeja kõige värskemad teated Haridusliidu teatritarvete lao ja selle täiendamise kohta.

Sellepärast SELTSI TEGELASED! Ärge unustäge tellida uueks aastaks ajakirja

„VABAHARIDUSTÖÖ“
Tallinn, S. Roosikrantsi 12.

EESTI ÕPETAJATE LIIDU HÄÄLEKANDJA

„KASVATUS“

ilmub 1931. aastal endisel kujul.

„KASVATUS“e kaasandena kirjastab toimetus ühe metoodise teose, mille „Kasvatus“ aastatellijad saavad kaasandeks ilma erilise lisatasuta.

„KASVATUS“e kaastööliseks on meie kui ka mitmed välismaade silmapaistvamad koolimehed ja haridustegelased.

Ilumise tihedus: kord kuus, peale juuni- ja juulikuu, mil „Kasvatus“ ei ilmu.

Tellimishind: aastas 5 kr., poolaastas 2 kr. 50 snt.
Üksiknumber 75 snt.

Endiseid aastakäike on veel saada.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised. Üksikud numbrid saadaval paremais raamatukaupluses.

Toimetuse ja talituse aadress:

Tallinna, Rataskaevu tän. nr. 22.

Kõnetraat 434-63.